

SPORDA SOSYAL GÜVENLİK SAĞLIK, BESLENME VE DOPİNG KOMİSYONU RAPORU

Prof.Dr. Abidin KAYSERİLOĞLU
(Komisyon Başkanı)
Doç.Dr. Emin Ergen
(Komisyon Bşk.Yrd.)
Prof.Dr. Aytekin Temizer (Raportör)
Doç.Dr.Selçuk Küçüköğlü (Raportör)
Uz. Hüsrev Turnagöl (Raportör)
Tahir BOĞA (ASKF)

SPORDA SOSYAL GÜVENLİK, SAĞLIK, BESLENME VE DOPİNG KOMİSYONU RAPORU

Sporcu sağlığı, genel sağlık sorunlarının bir parçasıdır ve spor yapan bireylerin ülke nüfusuna oranı ile paralel bir görünüm arz etmektedir.

Son yıllarda sporcu sağlığı konusunda yapılan çalışmalar gerek G.S.G.M. gerekse üniversiteler tarafından desteklenmektedir. İlgili sağlık personeli eğitimi ve merkezler kurulması konusunda önemli aşamalar kaydedilmektedir. Ancak, artan ihtiyaçlar karşısında yapılan çalışmaların yeterli olmadığı göze çarpmaktadır.

Sporcu sağlık merkezleri nitelik olarak yeterli olmalı ve sayıca arttırılmalıdır. Bu merkezlerde hizmet verecek spor hekimliği nosyonu bulunan hekimlerden başka diğer ilgili perso-

nelin ciddi bir eğitim programından geçmesi sağlanmalıdır. (Spor bölümlerinde uzmanlaşmış, Diyetisyen, psikolog, Fizyoterapist v.b.)

Sporcu sağlığı konusunda, hekime önemli bir görev düşmekle birlikte, Beden eğitimi öğretmeni, antrenör, yönetici, sporcu ve ilgili diğer sağlık elemanları da (Fizyoterapist, Diyetisyen, Psikolog v.b) bu hizmetin paylaşılmasında yer almalıdır:

Spor hekimliğinin ayrı bir uzmanlık dalı olarak uygulamaya konması konusunda gerekli girişimler sonuçlandırılmalıdır. Şu anda geçerli olan üst ihtisas şekli devam ettirilmelidir. Spor hekimliğini özendirme için birtakım önlemler (Zorunlu hizmet kapsamından çıkarılması veya bazı spor kurumlarında çalışma süresinin zorunlu hizmete sayılması, G.S.G.M. İl Müdürleri sağlık merkezlerinde görev yapan hekimlere lojman kolaylığı sağlanması gibi) alınmalıdır.

Spor hekimliği istihdamı ile ilgili yaptırımıcı hükümler getirilmelidir. Profesyonel ve amatör spor kulüplerinin sporcularının sicil lisans muayenele-

rinin spor hekimliği nosyonu bulunan hekimlerce yapılması ve kulüplerin aşamalı bir plan içinde spor hekimliği istihdam etmeleri (Örn. öncelikle profesyonel daha sonra amatör) sağlanmalıdır.

Sporcuların optimum sağlık durumlarının değerlendirilmesinde sezon öncesi rutin muayeneler (Lisans) önemli bir kriter oluşturmaktadır. Bu muayenelerin standart bir formata uygun olarak yapılması ve arşivlenmesi gerekmektedir.

Spor karşılaşmalarında öncelikle spor hekimliği nosyonu olan hekimlerin görev almaları ve bunlara Türk Tabipler Birliği ücret çizelgesine göre ödeme yapılması uygun olacaktır.

Masör eğitiminin standartlaştırılması, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi sporcu sağlığı konusunun önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Bir sporcunun performansını etkileyen etmenlerin başında genetik yapısı, yaptığı antrenman ve beslenmesi gelmektedir. Sporcuların büyük çoğunluğu iyi bir performans için farklı yiyecek ve beslenme yöntemleri arı-

SPOR ŞURASI 90

yişi içindedirler. Sporcuların yaptıkları spor dallarına göre besin öğeleri gereksinimleri farklılıklar göstermesine rağmen, temelde yeterli ve dengeli diyet ilkeleri geçerlidir. Bu ilkeler çocukluktan itibaren önem taşımakta ve sporcunun performansında etkili olmaktadır.

ÜLKEMİZDE SPORCU BESLENMESİ KONUSUNDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

1- Sporcu ve sporcuyla yönlendiren kişilerin beslenme bilgilerinin yeterli düzeyde olmaması.

2- Günümüzde bile sporcu ve antrenörler arasında bilimsel dayanağı olmayan inanç ve uygulamaların varlığı.

(Gelişigüzel protein ve mineral kullanımı, siklet sporlarından vücut ağırlığını azaltmada hatalı yöntemlerin uygulanması)

3- Ülkemizdeki sporcuların beslenme ve sağlık durumlarını belirleyen araştırma ve incelemelerin yok denecek kadar az olması.

Sporcu sağlığı konusunda ilgili kesimlerin bilgi açığını kapatmak ve güncel bilgilerin akışını sağlamak amacıyla sporcu sağlığı ve beslenmesi konularını ele alan, kitle iletişim araçlarının da kullanıldığı sürekli eğitim (Yayın, seminer, konferans, kurs, sempozyum vb.) etkinlikleri daha büyük bir kesime hitap edecek şekilde artırılmalıdır. Özellikle spor sakatlıklarının önlenmesi konusunda bireysel ve çevresel (standart tesis ve malzeme gibi) etkinliklerin önemi üzerinde durulmalıdır. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde sporcu sağlığı ve beslenme konularının uzmanlarca verilmesi sağlanmalıdır.

Spor hekimliği ve spor bilimleri ile ilgili araştırma projeleri özendirilmeli ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi gibi kurumlarca maddi olarak desteklenmelidir.

Spor sakatlıkları, rehabilitasyon ve ölüm gibi durumlara karşı katılımcı bir sigorta sisteminin kurulması gereklidir. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Personeli ve Amatör Sporcular Yardımlaşma Sandığı yetki, görev ve sorumluluğu genişletilmelidir.

Sosyal güvencesi olmayan sporcuların sağlık yönünden sorunlarına çözüm bulunması bazı bölgelerde uygulanmakta olan gıda yardımının ülke çapında yaygınlaştırılması, diğer sosyal güvenlik konularında yetkili ve uz-

manlar tarafından oluşturulacak bir komisyonunun görüşüne başvurulması gerekmektedir.

DOPİNG KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLER

Sporcu sağlığı konusunda önemli bir gündem maddesi de doping sorunudur.

Doping, bir sporcunun yarışmadaki performansını yapay olarak arttırmak amacıyla yabancı maddeleri kullanması ve fizyolojik maddeleri anormal miktarda ve anormal yollarla almasıdır.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde doping mücadelede etkin 4 ana otorite bulunmaktadır: Bunlar, bireysel spor kuruluş ve federasyonları; olimpik spor kuruluşları, ulusal spor federasyonları ve spor ve kültür işlerinden sorumlu bakanlıklardır.

Ülkemizde bu konuda sorumlulukları olması gereken kuruluşlar ve görevleri şöyle özetlenebilir.

1- Hükümetin Görevleri: etkin antidoping yönetmelikleri oluşturup, gerekirse mevcut yönetmeliklerde yeni düzenlemeler yaparak, uygulamalıdır. Spor kuruluşlarının da kendi antidoping yönetmeliklerini yapıp uygulamaya koymalarını zorlamalıdır. Uluslararası düzeyde işbirliği ile doping ajanlarının temini önlenmelidir. İlkokul çağından başlayarak doping tehlikelerine ve haksızlık unsuruna ilişkin eğitim programları ve kampanyalar başlatılmalıdır. Ülkemizde bir Doping Kontrol Merkezi ve Laboratuvar kurulması amacıyla gerekli girişimlerde bulunulmuş ve yatırım yapılmıştır. Bu merkez 1990 yılı sonunda Hacettepe Üniversitesinde hizmete hazır bir hale gelecektir. Ancak doping ile etkili bir mücadele için Doping kontrol laboratuvarının kurulmasının ve idamesinin yanısıra ülke genelinde doping olayını her yönü ile çözümlenecek bir sistemin getirilmesi ve programlanması gerekmektedir. Doping numunelerinin toplanması, sonuçlarının açıklanması ve cezalandırma ile ilgili mevzuat eksikliğinin ivedilikle giderilmesi sağlanmalıdır.

2- Spor Organizasyonlarının Görevi: Spor Organizasyonlarının kendi programlarını oluştururken standart bir doping mücadele stratejisi izlemeleri; yönetmeliklerini kendi dallarına özgü tedbirlerle birlikte, ulusal ve uluslararası federasyon ve kuruluşlar ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ne uyumlu olarak hazırlamaları; bu yönetmeliklerde, doping kont-

rol testleri için örnek toplanmasından, sonuçların yorumlanması ve disiplin tedbirleri ile ceza uygulamasına kadar tüm işlemlerin açıkça yer alması gerekmektedir.

3- Ortak Sorumluluklar: Eğitim ve bilgilendirme konusunda ortak çalışmalar yapılmalıdır.

Sonuç olarak doping mücadelede dörtlü bir sistem çerçevesine oturabiliriz: 1- Düzenleyici Yönetmelikler, 2- Koordinasyon, 3- Etkin Uygulama, 4- Etkin Denetim.

Antidoping Dünya Konferansında hazırlanıp önerilen ve ülkemizde de uygulandığı düşünülen bir "Ulusal Antidoping Program Modeli"nin ana bileşenleri aşağıda verilmiştir.

1- Basılı bir ulusal antidoping politikasının oluşturulması,

2- Ulusal koordinasyonun sağlanması,

3- Antidoping Danışma ve Uzmanlar Grubunun oluşturulması

4- Ulusal spor federasyonlarının antidoping programlarının hazırlanması,

5- IOC tescilli doping kontrol laboratuvarlarının kurulup işletilmesinin sağlanması,

6- Doping kontrolü ile ilgili olarak araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi,

7- Doping kontrol testlerinin yapılması,

8- Yasal dava hakları ve temyiz mekanizmasının işletilmesi,

9- Eğitim programlarının geliştirilmesi,

10- Gümrük ve sivil otoritelerle işbirliği yapılması,

11- Uluslararası işbirliğinin gerçekleştirilmesi olarak sıralanabilir.

1971'de hazırlanan ve o tarih itibarıyla son derece isabetli ve başarılı olan "Sportif Doping Mücadele Yönetmeliği"nin yeniden ele alınmasından başlayarak güncel bir ulusal antidoping programı hazırlanmasının gerekliliğini takdirlerinizde sunuyoruz.

Sporda sosyal güvenlik, sağlık, beslenme ve doping konularının sporumuzun genel sorunlarından soyutlanamayacağı görüşündeyiz. Komisyonumuz bugüne kadar bu alanlarda yapılan çalışmaları takdirle karşılarken, yukarıda değinilen önerilerin doğrultusunda çalışmaların yönlendirilmesinin sporumuza daha yararlı olacağı kanısındayız.

Saygılarımızla.